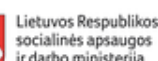

PROGRAM Field Days (Litwa)

Środa 8 października 2025

12:30–13:30	Centrum Obsługi Zwiedzających Rezerwatu Biosfery Žuvintas, ul. Kampelių 10, Aleknony, rejon olicki
13:30–14:15	OBIAD (Rezerwat Biosfery Žuvintas)
14:15–17:30	Wizyta w torfowisku niskim Liepakojai (projekt EUKI DESIRE) i innych obszarach zarządzania torfowiskami niskimi w Žuvintas, spotkanie z lokalnym rolnikiem, dyskusje o sposobach gospodarowania na torfowiskach niskich. Prowadzą: Arūnas PRANAİTIS (Rezerwat Biosfery Žuvintas) oraz zespół Fundacji Odbudowy i Ochrony Torfowisk (FPRC)
17:30–18:00	Przejazd autokarem do miejsca zakwaterowania „Liepų krantas” – https://liepukrantas.lt/
18:00–18:30	Zakwaterowanie
18:30–20:00	KOLACJA
20:00–22:00	Dyskusje, sauna i relaks

Lietuva – Lenkija

Czwartek 8 października 2025

8:00–9:00	ŚNIADANIE
9:00–10:30	Przejazd do torfowiska Baltoji Vokė, miejscowość Pakrėmpės
10:30–13:00	Wizyta na torfowisku Baltoji Vokė oraz na farmie paludikultury Valdasa BALČIŪNĀSA: prace przy odtwarzaniu reżimu hydrologicznego, praktyki zarządzania, ochrona bioróżnorodności oraz dyskusje na ten temat. Prowadząca: Gabija TAMULAITYTĖ, ekspertka ds. środowiska
13:00–13:30	Przejazd do Cafe Mama's food house, ul. Vilniaus 12, Baltoji Vokė
13:30–14:30	OBIAD (Cafe Mama's food house)
14:30	Zamknięcie wydarzenia. WYJAZD DO POLSKI

Informacja projektowa:

Wydarzenie jest organizowane w trakcie realizacji projektu „Zwiększanie potencjału interesariuszy dla odbudowy torfowisk użytkowanych rolniczo w regionie przygranicznym Litwy i Polski” (SavePeatLands). Projekt jest finansowany przez unijny Program Współpracy Interreg VI-A Litwa – Polska, współfinansowany przez Ministerstwo Opieki Społecznej i Pracy Republiki Litewskiej oraz Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków.

Celem projektu jest promowanie odbudowy osuszonych torfowisk użytkowanych rolniczo w regionach przygranicznych Litwy i Polski poprzez zwiększanie świadomości, motywacji i zaangażowania samorządów oraz instytucji państwowych, właścicieli gruntów, rolników, społeczności lokalnych i innych interesariuszy.

Projekt realizują dwaj główni partnerzy – Fundacja Odbudowy i Ochrony Torfowisk (FPRC, Litwa) oraz Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP, Polska). Partnerzy stowarzyszeni: Dyrekcja Obszarów Chronionych Dzikija-Suwałki oraz Związek Władz Lokalnych Litwy.

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Informacje o miejscach

8 października – wizyta w Rezerwacie Biosfery Žuvintas

Rezerwat Biosfery Žuvintas (Žuvintas BR) położony jest w południowej części Litwy. Obejmuje około 60 000 ha i zawiera kompleksy mokradeł Žuvintas i Amalvas, a także las Bukta. Obszar jest bardzo zróżnicowany – **znajdują się tu śródlądowe mokradła z jednymi z największych siedlisk tego typu na Litwie**. Różnorodność siedlisk i roślinności sprawia, że miejsce to odznacza się wyjątkowo bogatą różnorodnością biologiczną. Główne formy działalności człowieka to rolnictwo i leśnictwo; w ostatnich latach rozwijają się także rolnictwo ekologiczne i turystyka.

Rezerwat Przyrody Žuvintas (później – ścisły rezerwat przyrody) został utworzony w 1937 r. jako pierwszy rezerwat przyrody na Litwie. W 1993 r. Žuvintas jako ścisły rezerwat przyrody został wyznaczony jako obszar Ramsar, a w 2011 r. nadano mu status Rezerwatu Biosfery (18 490 ha). Rdzeń obszaru stanowią ścisłe rezerваты przyrody (kategoria I IUCN) oraz rezerваты przyrody (kategoria IV IUCN). Jest to najstarszy obszar chroniony w kraju, ważny jako przykład ochrony przyrody, edukacji i badań naukowych.

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Na terenie prowadzone są różne projekty dotyczące ochrony różnorodności biologicznej, działań rolno-środowiskowych, rozwoju obszarów wiejskich oraz gospodarowania wodami.

Žuvintas leży w intensywnie użytkowanym rolniczo regionie. Tradycyjne koszenie i wypas – zwłaszcza na łąkach torfowisk niskich – były tu powszechnie stosowane przez długi czas. Pracownicy obszaru chronionego dążą również do wspierania dobrostanu ekonomicznego i społecznego lokalnych społeczności na terenie i w sąsiedztwie rezerwatu. Zaniechanie ekstensywnego użytkowania w końcu XX w. doprowadziło do niekorzystnych zmian siedlisk. Wilgotne łąki i otwarte torfowiska zaczęły zarastać trzciną, krzewami

i drzewami. Zarządzanie wilgotnymi łąkami w otoczeniu jeziora Žuvintas wznowiono w 2013 r. Obecnie ok. 200 ha tych siedlisk jest użytkowanych zarówno przez administrację Rezerwatu Biosfery Žuvintas, jak i przez lokalnych rolników. Biomasa z łąk niskotorfowiskowych wykorzystywana jest głównie jako siano i ściółka dla bydła; dodatkowo prowadzi się eksperymenty nad jej peletowaniem i kompostowaniem. Zarządzane wilgotne łąki stanowią siedlisko lęgowe wodniczki (*Acrocephalus paludicola*). W torfowiskach niskich i przejściowych Žuvintas gniazdują także bąk (*Botaurus stellaris*), kropiatka (*Porzana porzana*), krwawodziób (*Tringa totanus*) i inne gatunki chronionych ptaków. Występują tu również chronione rośliny, m.in. lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*) i goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*).

Torfowisko niskie Liepakojai (Beržinė)

Obszar pilotażowy projektu Interreg DESIRE (realizowanego przez zespół FPRC – wcześniej w ramach Litewskiego Funduszu na rzecz Przyrody – i innych) o powierzchni ok. 23 ha, torfowisko niskie Liepakojai (Beržinė) (WGS: 54.473211, 23.688935), znajduje się

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

w południowo-wschodniej części Rezerwatu Biosfery Žuvintas, w strefie priorytetowej ochrony ekologicznej. **Torfowisko to posiada status gruntów rolnych, z dominującymi trwałymi łąkami i pastwiskami.** Mimo odwodnienia obszar zachował naturalną różnorodność biologiczną.

W bardziej wilgotnych strefach występują tu siedliska o znaczeniu europejskim – 6450 borealne łąki na glebach aluwialnych oraz 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie. Na terenie gniazduje kilka gatunków ptaków chronionych, m.in. rycyk (*Limosa limosa*), krwawodziób (*Tringa totanus*), kropiatka (*Porzana porzana*) i derkacz (*Crex crex*).

Mieszkańcy tradycyjnie kosili turzycową biomasę na ściółkę, rzadziej na paszę dla koni i bydła ze względu na niską wartość pokarmową. W XX w., by zwiększyć produktywność rolniczą, odwadniano podmokłe tereny wokół jeziora Žuvintas (w tym torfowisko Liepakojai). W czasach sowieckich obrzeża torfowiska wykorzystywano do wypasu i koszenia. Jednak wskutek zmian stosunków wodnych oraz ograniczenia ekstensywnego użytkowania teren stopniowo zarastał krzewami. Choć w ostatnich dekadach roślinność niskotorfowiskowa zaczęła się odradzać na dawniej nieużytkowanych wilgotnych łąkach, torfowisko coraz silniej zarastało krzewami, olszą czarną (*Alnus glutinosa*) i brzozią (*Betula spp.*).

Aby przywrócić właściwy reżim hydrologiczny i umożliwić ekstensywne użytkowanie (paludikulturę), w 2021 r. rozpoczęto prace renaturyzacyjne na części torfowiska Liepakojai w ramach projektu Interreg DESIRE. Celem było poprawienie stanu ekologicznego obszaru i ożywienie tradycyjnych praktyk ekstensywnego użytkowania. Rów odwadniający, który przesuszał torfowisko przez blisko sto lat, został zatamowany regulowanym progiem, co pozwala sterować poziomem wód gruntowych podczas wyjątkowo mokrych lat i umożliwia wjazd sprzętu do koszenia. Usunięto drzewa i krzewy, a także zebrano i wywieziono kamienie z torfowiska. Obecnie obszar jest użytkowany przez lokalnego rolnika, który wykorzystuje biomasę jako siano i ściółkę dla bydła.

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Rezerwat Botaniczno-Zoologiczny Kiaulyčia (łąki Dambavaragis i torfowisko Kiaulyčia)

Główne walory obszaru chronionego (660 ha; 54.435181, 23.588973 WGS) to ptaki terenów podmokłych i łąk oraz siedliska o znaczeniu unijnym (6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, 6450 borealne łąki na glebach aluwialnych, 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 7160 bogate w składniki mineralne źródła i źródła Fennoskandii) oraz gatunki chronione – kukulka krwista odm. żółta (*Dactylorhiza ochroleuca*), goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*), poczwarka zwężona (*Vertigo angustior*), paź królowej (*Papilio machaon*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), wodniczki (*Acrocephalus paludicola*), derkacz (*Crex crex*), kropiatka (*Porzana porzana*), krwawodziób (*Tringa totanus*), błotniak łąkowy (*Circus pygargus*), podróżniczek (*Luscinia svecica*), rycyk (*Limosa limosa*), bąk (*Botaurus stellaris*) itd.

Na początku XX w. obszary te osuszono i wykorzystywano do wypasu i koszenia. Pod koniec stulecia, wraz ze spadkiem ekstensywnego użytkowania, teren zaczął stopniowo zarastać trzciną i krzewami. Znaczna część obszaru może stanowić odpowiednie miejsce lęgowe dla narażonego gatunku – wodniczki (*Acrocephalus paludicola*). Terenem zarządzają z inicjatywy Baltic Environmental Forum Lithuania (projekty: LIFE Baltic Aquatic Warbler, LIFE MagniDucatusAcrola, LIFE4AquaticWarbler), Dyrekcja Rezerwatu Biosfery Žuvintas oraz lokalni rolnicy.

W celu utrzymania otwartych siedlisk łąkowych i torfowiskowych oraz ochrony charakterystycznych dla nich gatunków prowadzi się ukierunkowane działania z zakresu zarządzania siedliskami, w tym usuwanie roślinności drzewiastej, kontrolowany wypas, koszenie, usuwanie kamieni i podobne czynności. Wyznacza się obszary do tradycyjnego koszenia, koszenia późnym latem oraz koszenia łączonego z naprzemiennym, ekstensywnym wypasem.

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

9 października – wizyta na torfowisku Baltoji Vokė – opuszczonym terenie pozyskiwania torfu (w trakcie odtwarzania)

Torfowisko jest odnawiane w ramach projektu LIFE MarshMeadows (realizowanego przez Baltic Environmental Forum), którego celem jest **wykazanie i wdrożenie nierozzerwalnego związku między w pełni funkcjonującymi naturalnymi ekosystemami a korzyściami ekonomicznymi dla lokalnych społeczności**. Projekt zmierza do odtworzenia i poprawy warunków siedlisk odpowiednich dla gatunków torfowiskowych oraz do zwiększenia potencjału gospodarczego lokalnych społeczności.

Strona projektu w języku polskim

Obszar projektu LIFE MarshMeadows zaznaczono na czerwono.

Teren stanowi dawny obszar eksploatacji torfu, który przed rozpoczęciem działań renaturyzacyjnych przez kilka dekad pozostawał porzucony; wydobywanie torfu zakończono trzydzieści lat temu.

Od tego czasu rozwinęły się tu zwarte płaty trzciny oraz krzewy i drzewa. Zaburzony reżim hydrologiczny i długotrwałe nieużytkowanie utrudniały odtworzenie siedlisk typowych dla torfowisk niskich i torfowisk przejściowych.

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Działania renaturyzacyjne zainicjowano przez zespół projektu LIFE MarshMeadows, w skład którego wchodzi eksperci ochrony przyrody z Baltic Environmental Forum Lithuania oraz lokalny rolnik. Prace rozpoczęto w 2022 r.:

- Częściowo odtworzono reżim hydrologiczny (630 ha), co ma prowadzić do korzystnych warunków dla ochrony i zarządzania siedliskami oraz gatunkami o znaczeniu krajowym i unijnym.
- Usuwanie zarastającej biomasy.
- Wprowadzenie systemów wypasu z bydłem szkockim (Highland) i końmi rasy żmudzkiej.
- Specjalne środki ochrony gatunków docelowych: dubelt (*Gallinago media*), kropiatka (*Porzana porzana*), podróżniczek (*Cyanecula svecica*), kumak nizinny (*Bombina bombina*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), lipiennik Loesela (*Liparis loeselii*) itd.

Wizyta dostarczy informacji o innowacyjnych technikach odtwarzania terenów podmokłych, długoterminowych strategiach zarządzania oraz sposobach łączenia renaturyzacji z rozwojem społeczno-ekonomicznym.

Fundacja Odbudowy i Ochrony Torfowisk (FPRC)

info@pelkiufondas.lt

www.pelkiufondas.lt

Interreg

Lietuva – Lenkija

Bendrai finansuoja
EUROPOS SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija